

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Høringssvar til arbeidstidsutvalgets rapport "Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet"

1. Innledning

Vi viser til NOU 2016:1 Arbeidstidsutvalget "Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet" og høringsbrev fra Justisdepartementet av 26. februar 2016.

Arbeidstidsutvalget redegjør i sin rapport for særtrekk i utvikling av arbeidslivet i Norge som er relevant for hvordan vi regulerer arbeidstiden. Utvalget trekker blant annet frem teknologiske endringer, økte krav til tilgjengelighet, globalisering, økt konkurranse fra lavkostland og økt arbeidsinnvandring, som viktige faktorer som påvirker samfunnsutviklingen.

I lys av denne samfunnsutviklingen ser DSB et behov for økt fleksibilitet i arbeidslivet fremover. Bruk av ny teknologi vil blant annet gjøre det mulig å arbeide uten å være like sterkt bundet av tid og sted som før, ikke minst i den kunnskapsbasert delen av arbeidslivet.

Utvalget mener det ikke er ønskelig med en større omlegging av arbeidstidsbestemmelsene i Norge. Utvalget foreslår endringer innenfor enkelte utvalgte områder i arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Utvalget har ikke foreslått endringer i de ytre rammer for arbeidstiden eller i rammene for overtid. Forslaget fortsatt sikrer derfor arbeidstakere fortsatt et godt vern.

DSB er positive til forslagene som vil gi en ønsket og økt fleksibilitet i arbeidslivet. Utvalgets forslag vil gjøre det noe enklere å tilpasse arbeidstiden for å møte endrede behov i virksomheten og arbeidstakers ønsker og livssituasjon.

DSB støtter videre utvalgets forslag om en forenkling av arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Lovens arbeidstidsbestemmelser er viktige for svært mange. For å sikre etterlevelse av loven er det av stor betydning at bestemmelsene er tilgjengelige og lettfattelige.

Nedenfor følger DSBs innspill til utvalgets konkrete forslag til endringer i arbeidstidsbestemmelsene.

2. DSBs innspill til utvalgets forslag

2.1 Unntak fra arbeidstidsbestemmelsene som følge av stillingens art

Ledende og særlig uavhengig stillinger

DSB støtter utvalgets forslag om å videreføre bestemmelsen i AML § 10-12, om at arbeidstakere med ledende stilling og særlig uavhengig stilling er unntatt arbeidstidsbestemmelsene.

Dette betyr at slike arbeidstakere for eksempel ikke har krav på overtidbetaling og i all hovedsak er unntatt fra lovens bestemmelser om arbeidstid. Unntaket er begrunnet med at dette er medarbeider som i særlig grad kan treffe selvstendige beslutninger om egen arbeidstid og som selv må vurdere og avgjøre behov for egen arbeidsinnsats.

Utvalget ønsker å klargjøre hvilke arbeidstakere dette gjelder og foreslår at det innføres krav om at unntak etter AML § 10-12 skal nedfelles i arbeidsavtalen dersom arbeidstaker anses for å ha en ledende stilling eller stilling av særlig uavhengig karakter. Videre foreslår utvalget en presisering av kriteriene for "særlig uavhengig stilling".

DSB støtter forslaget om videreføring av bestemmelsen og de foreslåtte presiseringer.

Forslag til unntak for en ny gruppe arbeidstakere med delvis uavhengig stilling

Flertallet i utvalget peker på at det i dagens arbeidsliv kan synes som om det er flere arbeidstakere enn før som har vesentlig innflytelse på når, hvor og hvordan arbeidet utføres, stor selvstendighet i utførelsen av arbeidet og betydelig kontroll over egen arbeidstid.

Utvalgets flertall foreslår derfor en ny bestemmelse som gir arbeidsgiver og arbeidstaker mulighet til å avtale at arbeidstakeren har en *delvis* uavhengig stilling. En slik avtale vil da gi rett til å unnta arbeidstaker fra de fleste bestemmelsene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven.

For å sikre forsvarlige arbeidstidsordninger også for denne gruppen foreslår flertallet en ytre ramme for arbeidstiden, slik at arbeidstaker ikke skal ha en samlet arbeidstid på mer enn 48 timer pr uke i snitt over 16 uker og minimum 8 timer sammenhengende hvile i løpet av 24 timer.

DSB støtter flertallets redegjørelse og forslag for delvis uavhengige stillinger. Som kunnskapsbedrift ser vi at det kan være behov for å opprette en ny mellomgruppe i et stadig mer sammensatt arbeidsmarked. Vi ser at for stillinger med høy grad av ansvarlighet og selvstendighet kan det være riktig å avtale "skreddersydde" løsninger og også ønskelig fra arbeidstakers side.

2.2 Særregler for skift- og turnusordninger

Flertallet i utvalget foreslår at arbeidsgiver gis rett til å gjennomsnittsberegne og forkorte daglig arbeidsfri for skift- og turnusordninger. Med forslaget gis arbeidsgiver rett til å forlenge arbeidstiden i inntil 10 timer i løpet av 24 timer og 48 timer i løpet av 7 dager, samt rett til å fastsette daglig arbeidsfri periode til 9 timer. Det foreslås ingen utvidelse av rammene for ytre arbeidstid, disse ligger fast. Forslagets ramme er også snevrere enn i dagens regulering for individuell avtale og lokal avtale med tillitsvalgte.

DSB er en beredskapsorganisasjon med behov for arbeidstidsordninger som tidvis går ut over ordinær dagtidsjobb og over mot skift- og turnus. DSB støtter flertallets forslag som gir arbeidsgiver mulighet til å pålegge arbeidstakere å arbeide mer i visse perioder mot mindre i andre perioder. I dag kreves det som et minimum individuell avtale med arbeidstaker for å innføre gjennomsnittsberegning av arbeidstid. Forslaget utvider arbeidsgivers styringsrett og er etter vår vurdering positivt og ønskelig.

DSB ivaretar viktige samfunnskritiske oppgaver i forbindelse med kriser eller uønskede hendelser, både nasjonalt og internasjonalt. Vår beredskap er innrettet slik at spesielle oppgaver ivaretas gjennom døgnkontinuerlig vaktordninger og når hendelser inntreffer må organisasjonen være beredt til ekstraordinær innsats utover ordinær arbeidstid. Dette stiller krav til fleksibilitet i organisasjonen og et behov for å tilpasse arbeidstid og arbeidsressurser i forhold til innsatsen. Store hendelser de senere årene har gitt svingninger i arbeidsinnsatsen, med behov for å økt innsats over bestemte perioder mot mindre i

andre. Dette ble svært synlig i forhold til DSBs innsats i forbindelse med mottak av flyktninger i høst og under Ebolakrisen. DSB forventer at denne utviklingen fortsetter med økt krav til tilgjengelighet og behov for fleksibilitet i forhold til arbeidstidsordningene i virksomheten.

Behov for å øke kapasiteten ut over ordinær arbeidstid og ved svingninger i arbeidstopper i DSB, løses oftest ved bruk av overtid eller ved lokale særavtaler om gjennomsnittsberegning av arbeidstid og kortere daglig arbeidsfri. Overtid er kostnadskrevende for virksomheten og lokale særavtaler gir ofte krav på ekstra økonomisk kompensasjon, i tillegg til at de er krevende å etablere. DSB benytter i dag ikke faste eller regulære skift- og turnusplaner, men vil ikke utelukke at vi som beredskapsorganisasjon også vil innføre dette.

Som også utvalget påpeker er de tillitsvalgte rolle ved avtaleinngåelsen viktig for å medvirke til gode arbeidstidsordninger. Lokale særavtaler har derfor en verdi i seg selv. Rammene i flertallets forslag for hva arbeidsgiver kan fastsette uten avtale, er også snevrere enn hva som kan avtales lokalt i virksomheten. Lokale særavtaler vil derfor fortsatt være attraktivt for arbeidsgiver. Etter vår vurdering vil da hensynet til vern av den ansatte fortsatt være ivarettatt med flertallets forslag.

Flertallets forslag gjelder for skift- og turnusarbeid. Skift- og turnusarbeid kjennetegnes ved at arbeidet foregår på ulike tider av døgnet og ofte alle dager i uken. Flertallet trekker frem at det ved eventuell lovendring blir viktig å vurdere hvilke typer av skift- og turnusarbeid som skal omfattes av særbestemmelsen. DSB anbefaler at en eventuell særbestemmelsen dekker behov i virksomheter også utover de typiske turnusvirksomhetene.

2.3 Kveldsarbeid

Dagens arbeidsmiljølov definerer arbeid mellom klokken 21.00 og klokken 06.00 som nattarbeid. Nattarbeid er bare tillatt dersom arbeidets art gjør det nødvendig.

Utvalget foreslår at deler av arbeidet kan legges til tidsrommet mellom klokken 21.00 og klokken 23.00 uten at dette skal regnes som nattarbeid. Forslaget åpner for økt fleksibilitet i forhold til når på dagen arbeidet skal utføres. Forslaget innebærer ikke noen utvidelse av alminnelig arbeidstid, men gir for eksempel ansatte anledning til å slutte to timer tidligere enn "vanlig" for så å jobbe timene inn igjen mellom klokka 21-23.

DSB støtter forslaget. Vi mener dette er en positivt oppmykning av arbeidstidsbestemmelsene og i tråd med dagens behov i arbeidslivet. Forslaget gir økt fleksibilitet for ansatte som selv ønsker å velge når arbeidet skal gjennomføres og vil etter vår erfaring møte behov hos ansatte i mange ulike livssituasjoner.

DSB er videre enig i utvalget når det settes som betingelse at slikt arbeid skal skje ut fra frivillighet, både fra arbeidstakers og arbeidsgivers side.

Med hilsen
for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Cecilie Daae
Direktør

Kirsten Agerup
Avdelingsdirektør HR

Dokumentet er godkjent elektronisk.

